

چ ناگهههته سپياتيا به فر شه قا زما ني ت نه بيت ... ئه د ئيس - ... وهرگه ان / ئه مين به تاني

(قه فتهك ژ ههلبهست ئه د ئيس، ديارى به / ساكار كامل،
فهه ل محسن، عيسا به تاني، ئيبراهيم ياسين. و هه مى خه رته ئه
ههلبهستفان و خوه نده قان ئه ههلبهست، رهز و حورمهت).

*

• ههلبهست -

وا ههلبهست؟
ده ما دهه يه جه م من،
ما تو قى جلکه خوه ي رهشى دره
ناگهو؟
چما ته به خوه شه
ئه ز گلمتکه کا شه ڤه
بکه مه دناق هه ره په يقه کا ته دا؟
ته ئه ق ده نگه دانه ژکيه ئانى
ئه وا سينگ ئاسمانان شه ق دکه ت؟
ئو تو به خوه
چه ند پيته کن پرت و به لاڤا لسه ر کاغه ز!
ئه وا ئه قره
ده م ته تژى کوريشک دکه ت
نه پيراتى يه، نه کالبوون
له ئه و زاره کتى به خوه يه!
بنده، نه ا چه وا ئير دهوندر ته دا
سه ر خوه دادنه ته سه ر مله ره ژ،
کو به رى هينگ دهوندر ته دا
له پتى بوو
دناقه به را ههردوو لنگه ئه شه ڤه.
وى ده مى ئه و عه ره بانگ گه هشتبوو
ئه وا کو وان نامه يان به ته دگه هينيت
ژلايه غه يبه قه ها تينه نفيسين.

وا ههلبهست؟
 بـژه - با - ی
 کهس رـکـل ته ناگریت
 بهـیه دبن جـلـکـن من څه
 ته چهوا بـځـت و کهنگی بـځـت.
 لـ ژ بـپـرسه: ئهـر با یـ
 کار ته چیه و
 تو بـ کـ شـل دکهی؟
 شادی و خهـمگینی
 دوو چپکـن خونا ځـنه لسهـر ئهـنیا ته،
 ژیان ژی بیستانهـکه
 وهـرز تـدا پهـیاسا دکهـن.
 من چ جهـنگ نهـدیتینه
 دنا ځبهـرا رـناهی و رـناهیـ دا،
 وهـکی و جهـنگا
 دنا ځبهـرا ته و
 نافکا و ژنـ دا قهـومی،
 ئهـوا ته دزار کینیا خوهـدا هـژ دکر.
 بیرا من دهـت
 نهـخاسمه ئهـز ههـځدهـم و جهـنگ بووم،
 م لبیره کو من گـ تیه دهـمی:
 ههـکه ته دوو گوه پـځهـبانه
 دا گهـردوونی ئـخمه بن پیـن خوهـ دا،
 ئو دا پسپسهـک ژخوه ئینم:
 چ ئـکهـمین نینه ژبلی دوماهیـ.
 ځـجا؟!
 وا ههلبهست؟
 ما تو ځی جـلـک خوهـی رهـشی درـژ
 ناها ځـژی؟.

با - ئهـو ب خوه ئاخینکه
 (1980-1982 به یرووت)

1. رـکهـفت

کوشتن مهـمکه کا به یرووتـ بوو،
 خوین ژی مهـمکا دیتـر.

دناڤبهرا هەردووا دا
 ئەز فەر دبووم
 کا چەوا شیرى بدهمه دەمى.
 زمارا کە نداڤان
 ژخوینه کا دى یا نەدیتى بەربوویە جاد و کەلانیان.
 ئاگرى گەت: ئەز د خوەلیی کەمه سه میان.
 خوەلیی گەت: ئەز وهسپه تا خوه نا نفیسم.
 با- ی گەت: ئەز د بمه شاهەد.
 دەستەن ژڤه بووی و
 سەرەن ستووی خوه ناس ناکن،
 دناڤ با به لیسکە دا دفەین.
 رناهیە قەژى قەددا و
 هەوارا خوه دبره بەر سه.
 گەل پا هەرا جان ئەم هەلکەین
 نە ئەوه کو رناهیە
 ل ئەوه کو سه ببینین.

2. دەرپەچ

تەز و دومان
 ب چەنگەن خوه
 دمم پە یادان قەدمالیت.
 هەن کونەن ئەردى
 هەلما وهستیانە ژر بلند دبیت.
 باژر پرتى پرتى
 د دەڤ سروس و وهحیەدا،
 خەمگینى ژى
 ب کەله کا ئاسمانى قە هەلدچیت.
 ئەو غەیبە کو باژرە دکەتە بەرخوه
 کەلەخ هەینە بڤڤه دچن.
 وان کەلەخا
 پە هەنە مینا پین مەلکەزەنان.
 کەس دسە دا بڤڤه ناچیت،
 کەس ل بەر هە تاڤ بڤڤه ناچیت.
 دناڤبهرا هەردووا ژى
 ئەز چ رکا نابینم.
 ئەفر قەدچەمیەت.
 فالاهى لسەر چیچکا روودنەت.
 کەلان رازى بوو ببیتە گەپال

بډه ستډ
 وي پيره مډر رڼا ما دفر شيت.
 هه وارهك باژي دي د بډيت و
 له قه نه ده مژم را دپرتكښت.
 پڼنهك هه لما ديرك هه لدگريت.
 نه ق چ بهر كه قناره
 غه يډ قه دخوينيت و
 ناگر ژي و قه دخوينيت؟
 نه ق چ لښ
 داچه مياينه سهر داله قه يډن خوه؟
 شوق و شه مالا پاشما يډن تهرمان
 د ده مه كيدا
 مينا زار و نه رده ك رهش.
 پرسيار بكن،
 ژ و شاه نه د را بډه ننگ
 پرسيار بكن،
 نه وا هندافي كا فلان هلاويستي.
 ده م بډه خ منغه دبزقيت
 دناق تډبايه كي دا
 گا فان دها قډژيت و
 هه مي رڼك دايه بهرخوه.

3. جاده

جاده يهك -
 هن په يډ، هن تشت
 ده ډن و دچن
 لسهر ره ننگ ددان و نه ينيكان.
 كا نه و كډركا تډرا رڼن دكان بكهت؟
 تشت تشتي دكوژيت
 مرډ ق ژي
 وهريسان ژ ده مار ډن خوه چډدكهن و
 خوه پډ دادقزينن.
 موشهك پاشا
 كلك ډن خوه بسهر كه له خان رادك شيت
 زار هه قوه لاتي ډن وينه.
 دبن كا فلاندا
 كه له خ زار يه كډ گه ني دبیت
 نا ق و ژيانه.

ره فـان ئـلان
 دناق باغـان مرـفته رمدا په ياسا دکهـن.
 کتـب پرتی پرتی دبن
 ژبه هیفانی یا دایکا خوه یا ئلفا بـ.
 سوپاس بـ و تـز و دومانـا
 ته فلی دویکـلا شهواتـ د بیت
 کو هینکاتـی بده تـ.
 سوپاس بـ و ناقـبـا
 ناقـبه را بـمـب و بـمـبه کا دی.
 سوپاس بـ و دهربارـ
 هـژ پـنگا فـان مه هـلدگریـت.
 سوپاس بـ وی بهری
 وانه یا هـدارـ دبـژیت.
 میرخوهلی
 روودنـت و به یعه تـ و هـردگریـت.
 ئاسـ

وهسیه تا ل کوـ خوه – با – ی دکهـت
 ئه فـر ژمالا خوه نه دهرکه فیت.
 ئهـر ما فی ئاسمانی
 مه مکه کـ دی نینه؟.

4. ده ریا

ده ریا یـ
 جلکـ خوه یـ شین دانا و
 گینیکه کـ ره ملـ کره بهرخوه.
 ئاگر ب ره خوچا نـ و که تیه،
 ئاسمان ل هنداقـ و
 بوویه وه که دهسماله کا سـر.
 خهـلک دبزقن و دپه یقن
 نه ژبه رچ
 ته نـ کو پشتهـ است بن
 ئه و هـژ زندینه.
 ژیان ب خوه ئاقا ژیا نـ بوو.
 جهـ ئاخینکا نه ما بوو.
 با، ئه و ب خوه ئاخینکـ بوو
 دناق که لهـ گه میان دا،
 دناقـا پـژنـن ژ ره نگـ با چونکان.
 وه که خه مداری بـ با یـ نه ساخ،

داروباران نهخوہستن سه ما ی بکن،
و ئهلند گ ته ر ژ:
ژئاخافتن ته ت ناگه هم،
په یف هه می

ی ن بووینه دارستان ب بیرئانین،
بیرئانینک ژ ره نگ له فه نان:
تو ناگه هی خوہ بسهردا بچه مینی
ته هه ند دیت شکه ست.

5. شان

ماله ک

جیهان ت دا م هفانه ک هه تا هه تاییه،
هنه ک جاران زه حمه ته
می هفانگه ژم هفانی به ته جودا کرن،
ژنشکه ک فه،

مال وه که که له خه ک ده ته بهرچاق
نا بزقیت

ته ن ب وان ک ر و رمان نه بیت
ئه و ن ژه می ئالیان و فه دکوژن،
(ئر ئه فه و نه یه کا به یرووت یه؟)،
دبیت کو شکه ستنا به یرووت فه ک شیت:
ئه فه ژ ی بهای و سهرکه تن یه
ئه و و دقت ب قام بیت،
له و ا بقی ئا وایی ته ا به را دبیت،
نه ته ن ل جیه و واران
ل به ل دیزدانکا تشتان دا،

وه ها هه لبه ست

ب شیاربوونا و

چا فن خوہ

لسهر ره نگ ئهلند د سیت،

هه لبه ست و فه ناگ ه،

ل ئه فه به یرووت هه لبه ست دب ژه،

ئه و به یرووتا

چ جار نه هاتیه گ تن:

ت کستا ئاس، مزدار، تالوکه،

ئه و نای نفیساندن

ته ن ب حبر ر ژ نه بیت،

جاده ئاگر ژ ده کن،

ٺاگر جاره ڪو
 باچونڪان به وه غهر ڏي سڀيت و
 جارناڙي به خه ندقينا.
 هه چڪو زار ڪتي
 ب خوهليا پيربوون خوه دنخ ڦيٽ.
 تهرم تهرم تهرم.
 رڙ ڊڪه ڦن مينا پهردهيان
 بهر چا ڦان دگرن.
 دناق رڙو هسم و نه په ند ڦن ڪه ڦنار
 دناق تون ڦن ساو ڦري ڊڪه ڦن.
 هن ٺا خافتن
 ڪلهه ڦن به يرووت ڦن ڦري ڦن ڊڪه ڦن
 هه مي ٺا خافتن ٽي ڪده نه،
 ته نه ٺه و نه بيت
 ٺه و ٺه و ب خوه ڊي ٺيٺ:
 نا، دگهل خوشڪن و ڙدايڪن يان ڙي شيري.
 ڙ نانه ڪي، ڙ لڪشريڪبوونا ٺا ڦ و شيرا ڦ
 ل پشت په لچمان
 د بن به لگن زوها دا.
 ڙ هه وارا سڀه لان
 هه چڪو ٺه و هه سڀن دشهن.
 ڙ شان ڦيه ڪو
 ڪه سه ڪ ته نه ڦه هره مان ڦ و ڦيه.
 ڦه هره مان ڦ و
 نه ستا ب هه ستا ٺا ڦيدان ڪه.
 ڪلهه خه ڪ
 ياريگه ها ده مي
 ٽي را ڦنگا ڦن وي ناکه ت.
 ڪلهه خه ڪ ل سهر و ٽي فانه
 هه مي به را ڦن دير ڪي ٽي ڪدش ڦليت.

6. ڪا ڦل

هه ڦيڦ
 خوه ڊيڪن خوه
 لسهر ڪا ڦلان دشڪا ندن،
 به يرووت ڙي
 ڙ خوين و خوه لي
 گڏ ڦال چي ڊڪرن بده ته بهر خوه.

ئاسمان مينا زنجيران
دپيښن وځ دا خوه يا دکر،
ئستږر ژي
وه که خه نجه ران
ل ته نشتا وځ دا چقاندی.
ئير ځاځن خوه دپه رخنيت و
پښنه کا کوور:
ئو وا دقه وميت نايځ باوه رکر.
وا به يرووت بگری
ل ځه سرځن خوه
ب ده سمالا ئاسځي ځه ماله.
ته جاره کځ نفيسي ئاسمان
ئو جار ژي خه له ت،
لهوا ئاسمان ژي نها
ب وځ گونه ها ته، ته دنفيسيت.
ئو باوه رم
کو ته ئه لفا بځيه کا دی هه يه.

ئو ژن

ئو ژن -
نها ته نځ بيرئا نينه که،
من ئو دستويځ با - ی دا
وه که وځنه يه کځ هلاويست
چ جاران ژ ځ بځزار نا بم
هندي لځ ب نځم.
*
چ جارا وځ ئو ديتبام، دا بځژيت:
"خوه زی بشځم
ب ئاځا چاځان
دارا زارځکيني يا خوه
ئاځ بدهم".
*
بيرئا نينه ک
ئاسمان تځدا
وه که برينه کځ خوه يا دکه،

خوينا و دنا قبهرا
دوو ئالي ن كته به ك د ئري ت،
وانه يه ك ته دا يه :
شه فا ئه فين
ر ئه د فهره نكا ئه قر دا ،
ئه قر يا بير ئا نين
خه و ه فكه د فهره نكا شه ؤ دا .
*

ب نا ؤ و
نها د مالخوه ليا نا مندا
ئ ده و نفينك و جه د به زن ،
پسپس ب من دكه ت :
به سه ، بلا به س بيت
تو هند دنا ف نفينكا شه ؤ دا
خوه دگه قزيني .
*

چ ؟
ئه فه ئه و كه ؤ كه
ئوا گمگما خوه
ته قلى ئ رگ نا دار دكه ت ؟ .
*

بيرا من ده ت
ئز دچوومه نا ف مالا و دا
د و شكا
نا قبهرا كه له خ ن مه ههردووا .
*

جاره ك ،
ئهم ههردوو شياربووين و
شق ما رازاي ،
و حه ز كر
رووي من ب ئا فا چا ؤ ن خوه بش ت .
چ دبیت ژ بهر هند بيت ،
كو نها پ دحه سم پي ن من
ژ ئا ؤ دترسن .
*

دهم
سفك ژ عه ره بانكا خوه ها ته خوار ،

بدزیکیفه ل ن ن ی
گرت و ره فاند - ئەق نفیس ژ ی ب من:
" ئەدی خیچکا راستا و ب باز ن ک
ئەوا ل د رمان د ر ی نا فته نگا و ب د بر سقی،
هه تا هه تا
ژ ف ه بوو، چوو".
*

وهك و،
من ژ ی چ ژئاسمانا نه زانی
ژبلی وان تشتا
ئەو ب ن ژئەردی قه نا بن.
*

نها، پشتی دوور بوونا و
ئەز ف ر د ب م
چەوا وهل خەمین خوە بکەم
ب ژ ی نه نا ق کانیکا ندا و
چەوا هەلبەست ن وان گە میان ژ ی قە خوینم
ئەو ب ن پاتکا خوە ددە نه ماتماتیکا سیپەلان.
*

نا ف من
بشکوژەك چرمسی یه
د گولا نا ف و دا،
و ئەو کیژ (دوماهی) یه
ئەوا نه گە هشتبیتە تشته کی و
و نه کربیتە (ب دوماهی)؟!.

دویك لهك ژسیپه لان بلند دبیت

ئاس ی
ئەز ف ر ی تیتالا عەوران کرم،
ل من دویهی عەورەك دیت
چا ف ن ئاس ی دنخاقت
ب ی کو ل بوورین ژ بخوازیت.
*

ل ف ره، کو نها ل ئاکنجیمه
روونشتنا عەوران

لسەر عەرش ځه می
 گه له ځه د کښت،
 له ځه و مینا
 رڼمه نده ځه سیر خوه یا دکه ت،
 بده ستوداره و دگهل که س ځه نا ا خفیت
 ته نه دگهل ځه کی نه بیت
 نه و بخوه ژي نزانیت کی یه و چی یه،
 هاویرد ځه ری وی مر ځه فن
 هر ځه ژوان ب ی ځه دی دکه فیت و
 فه له ځه داینه بهر خوه مینا گ ځه پالی.
 *

قالاهی ب خوه ژي
 ژپه نجر کښن به فر
 سر ځه خوه دئینته دهر،
 *

چ ناگه هیده سپا تیا به فر
 شه قا زمانی ت نه بیت،
 *

پاله یه ل باژ ځه ی:
 قه له ځه شکه دناق به فر دا،
 وهی سلاق به ته
 هه ی ته یر ځه غریب و ک ځه چهر،
 نه و ځه باژ ځه ی دش ت و
 قاپیتا به فر ځه کریه بهر خوه،
 *

به فره ک ځه ک ځه چهر
 ده لیف ځه دده ته که س ځه خوه جه
 هه می تخویبان بب ځه یت و
 دناق بیردانکا خوه دا
 بیته ر ځه فینگ،
 *

نه ز هرگا ف حه ز دکه م
 دمالخوه لیا نا ځه قیا نوسا غوبار،
 جیها نه ببینم و بخوینم،
 نه فر ځه باه ځه زا به فر ژي
 هر بو ځه یه ک ځه من دئازرینیت،
 *

دەم سېڭىد -
دەرازىنكەك بىزار نا بىت
ھىندى پىنگاۋىن بەرزە مېھقان بىكەت.
بىنەدارەك سەر خۇە
بى نىكلا تەيران دخورىنىت.
ئەق عەورە زى
ئەوا ھەدى ھەدى دەھتە خوار،
ھەما پەيسك پەيسك
لسەر پىستىركا بەفر.
*

دەم سېڭىد -
چەند جانە
ئەو ھەرشا
بىردانكا مەن دىننە سەر مەن:
خىر زەن دىستىنىت و
زىبىركەن ددەتە مەن.
*

دەم سېڭىد -
ھا ئەقەيە رىژ
يا دگەل نىمىكا بەفر دكەفىت.
*

دەم سېڭىد -
تەير دەمى مەشەخت بوو.
*

دەم ئىقارى -
ھویرپە دناق لىنگەن شەۋ شىن دىن.

لەفكەك تىزى كۈن
(كامبردج 17 ى ئىلوون/سېتامبەر 1996)

▪ 1 -

ھەن كىتەب لىسەر تەبلىك،
لەرمەندىرى فەنجانا قەھو،
لەردەرازىنكەك، لىسەر تەخچەكان.
ھەن كىتەب - جەنگەن:
دناقبەرا عاشقان،

دنا څبه را خه لکی
 دنا څبه را گڼ تن و کریار، -
 په نجرکڼ سی سی ګ و
 ئده ژی
 دایکه کا جهرگلا س تی.
 - 2 -

هن په یف
 ناوهستی ڼ ژنا فاکرنا مالان،
 هن مال ژی
 ژیان ناوهستی ت ژهه فاندنا وان.
 - 3 -

من څه خوند، ئه ز ځ څه دخوینم
 چه ند هزره ګ مه ب ځ څه دبه ن
 مینا بیر ڼ که څنار و بهرزه،
 نا ه ڼ نه څه دیتن
 ب زانستا که څز ځ نه بیت.
 - 4 -

تن ځ کی یا من چه ندا خوه شه -
 نه ژبه ر هند ځ من څه دهر،
 ل ځ ژبه رکو من بژاله دکه ت.
 - 5 -

دویهی
 شه ځ سهرdana من کر،
 و ژپ ځ رځه -
 ره تکر بو ځ شه مه نده فهر ځ بچیت
 ئهوا ست ځر ل ځ سوار دبن.
 - 6 -

خوینا ر ځ ژ ځ ب خوه
 دگ ځ سکا شه ځ دا
 رهش خوه یا دکه ت.
 - 7 -

ئه ځر
 ب ته ن ځ و که یفخوه شی څه
 د ځ دمالا خه مگینی یا خوه دا
 شه ځرکا خوه بوورینم.
 - 8 -

هرگاف عهور ناجح دبن و

نه خشه يا قالاھيۍ نىگار دکن،
پا دەرچوونا ستۍ را که نگی يه؟

▪ 9 –

وه که هه قسۍ زى دگهل رۍ ژه کا سىسفه بووى
دهم ل کامبردج بۍ قه ناچيت
هه که دهره بانکه کا ژعه ورا نه بيت.

▪ 10 –

قه له ۍ هشهك
ده نگوۍ و ۍ گوۍ ل دبىته بهر پۍ ت من.

▪ 11 –

هزرا خوه دهنده کی ژ وان دکم:
ئهوۍ چ رۍك وى نه بن،
قه دقه تپۍ ت

هه تاكو بگه هيته قۍ ناغۍ.

▪ 12 –

کوليلکهك –

ده ستۍ ن خوه دادنۍ ته سهر سهرۍ خوه.

▪ 13 –

چ سۍ و سهرمايه،
و ئه زۍ ل هه مېۍ زرا رۍ ژۍ.

▪ 14 –

هۍ ي به ژنا سۍ رتارى يا هه سپان،
تو راست دبۍ ژى –

جلکۍ ن قۍ رۍ ژا عه وردای
بۍ ته ته نگوۍ.

▪ 15 –

هه يواخ –

رۍ ژ نه گه هشت ده سمالا خوه را بۍ خيت،
عه ورا ن جاردى ئهو قه دکرن.

▪ 16 –

ئه ز دۍ ازۍ م –

خه مگىنى

دناق هه ردوو ده ستۍ ن منه،

که يفخوه شى ژى

دسینگۍ مندا.

▪ 17 –

خه ونا من نه دزانی

ئەۋى تەيرى لکيڧە بەردەت،
ئەۋ دويھى
دناق دارستانا شەۋ دا گرتى.
▪ 18 -

كەلەخ
دئەك دەمدا
ھەم نەرگەزە و ھەم گەل.
▪ 19 -

ھەي رەژ
من پەگەھىنە،
من ژە بکە وا شەۋ.
▪ 20 -

ھەزەر، جودايە ژکەلەخى،
ئەۋ تەنە تەير و تەۋالە ژ قرشکا.
▪ 21 -

سەرمايە ژبلى زمانى
چ سەرپەشك نىنە لەڧ جىھانە،
زمان ژى لەڧەكەكە تژى كون.
▪ 22 -

يا ژخوھىە،
بزاڧا نفىسىنا ڧالاهىە بکەي
يان ركمانيكرنا ژەبركا با - ي.
▪ 23 -

پەڧاڧ رازى بوون
ببە مالا سىپەلان،
ژبەرکو سىپەل ب خوە كەڧا پەڧاڧانە.
▪ 24 -

گەلەك باشە،
ئەز دە پەردەن ئەڧدا خوە ئىنمە خوار، -
ما تە تىشەك ھەيە بەڧزىە من
ئەي ئەڧىن؟.